

SYRJINTÄLAUTAKUNTA

Syrjintä, asunnon saaminen, asuinpaikan valintaoikeus, romaniyhdyshenkilön käyttö

Diaarinumero: 2009/3387

Antopäivä: 15.2.2010

Vähemmistövaltuutettu pyysi syrjintälautakuntaa tutkimaan, olivatko Järvenpään Mestariasunnot OY tai Järvenpään kaupunki rikkoneet yhdenvertaisuuslain 6 §:ssä säädettyä syrjintäkieltoa romaniväestöön kuuluvan henkilön asuntoasiassa romaniyhdyshenkilön käyttöön liittyvällä menettelyllä, ja kieltämään jatkamasta tai uusimasta muiden romanien, mukaan lukien kunnan romaniyhdyshenkilön, kuulemista asianomaisen tai muiden romaniväestöön kuuluvien asunnonhakijoiden kohdalla. Syrjintälautakunta piti selvitetynä, että Järvenpään kaupunki ja Järvenpään Mestariasunnot Oy olivat asukasvalinnassa noudattaneet menettelyä, jossa paikallisen romaniyhdyshenkilön välityksellä oli selvitetty, hyväksyykö paikallinen romaniyhteisö asunnonhakijaksi ilmoittautuneen muuttamisen paikkakunnalle ja voitiinko hänelle tarjota tietty asunto. Syrjintälautakunta kielsi Järvenpään kaupunkia ja Järvenpään Mestariasunnot Oy:tä jatkamasta tai uusimasta asianomaiseen asunnonhakijaan tai muuhun romaniväestöön kohdistuvaa yhdenvertaisuuslain 6 §:n vastaista menettelyä asukasvalinnassa.

Hakijan vaatimukset

Vähemmistövaltuutettu (VVT) pyytää syrjintälautakuntaa tutkimaan, onko Järvenpään Mestariasunnot OY tai Järvenpään kaupunki rikkonut yhdenvertaisuuslain 6 §:ssä säädettyä syrjintäkieltoa A:n asuntoasiassa romaniyhdyshenkilön käyttöön liittyvällä menettelyllä, ja kieltämään 5.000 euron sakon uhalla jatkamasta tai uusimasta muiden romanien, mukaan lukien kunnan romaniyhdyshenkilön, kuulemista A:n tai muiden romaniväestöön kuuluvien asunnonhakijoiden kohdalla.

Hakijan selvitys tapahtumista

Romaniväestöön kertomansa mukaan kuuluva ja pääväestöön kuuluvan henkilön kanssa avioitunut A on ottanut yhteyttä vähemmistövaltuutetun toimistoon vuokra-asuntohakemustaan koskevassa asiassa. Hän kertoo hakeneensa vuokra-asuntoa miehensä kanssa jo vuoden ajan. Heidän käydessään kesäkuussa 2009 Järvenpään Mestariasunnot Oy:n asiakaspalvelussa, heitä pyydettiin allekirjoittamaan paperi, jolla annettiin lupa siihen, että B niminen henkilö saa olla romanien edustajana läsnä asukasvalintaa koskevassa kokouksessa. A jäi siihen käsitykseen, ettei heidän hakemustaan otettaisi käsittelyyn, jos hän ei allekirjoita sopimusta. A:n mukaan Järvenpään Mestariasunnot Oy:n asiakaspalvelusta kerrottiin hänelle myöhemmin, että vuokra-asuntoa ei voida tarjota heille paikkakunnan muiden romanien vastustuksen vuoksi. B soitti A:lle 26.6.2009 ilmoittaen, että A:ta ei hyväksytä naapuriksi. A on kertonut tavanneensa 7.7.2009 sosiaaliamies C:n, joka on ottanut puhelimitse yhteyttä Järvenpään Mestariasunnot Oy:öön ja keskustellut D:n kanssa. A:n mukaan D on todennut sosiaaliamiehelle, että Järvenpään Mestariasunnot Oy:llä on käytäntö, jonka mukaan paikkakunnalla asuvia romaneja kuullaan asukasvalintoja tehtäessä. A

katsoo joutuneensa vertailukelpoisessa tilanteessa olleisiin nähden epäsuotuisampaan asemaan hänen etnisen taustansa perusteella yhdenvertaisuuslain 6 §:ssä tarkoitetulla tavalla.

Järvenpään kaupungin omistaman Järvenpään Mestariasunnot Oy:n VVT:lle 21.7.2009 antaman selvityksen mukaan voimassa oleva asuntohakemus on jätetty 19.5.2009 E:n nimellä, eikä siinä mainita lainkaan A:ta. Asuttamistyöryhmälle antamassaan suostumuksessa E on ilmoittanut, että A muuttaa hakijan kanssa, mutta ei romaniperheiden yleisen käytännön mukaan taloon, jossa on ennestään romanasukkaita. Järvenpään Mestariasunnot Oy:llä on aktiivisia asuntohakemuksia 800 kappaletta, ja asuntoja vapautuu kuukausittain 20-30 asuntoa. Lähes kaikissa Mestariasuntojen pihapiireissä asuu tällä hetkellä romaniperheitä, mikä vaikeuttaa tai sulkee pois kokonaan asuttamisen. Järvenpään Mestariasunnot Oy toteaa, että A:n etninen tausta on vaikuttanut asunnon tarjoamiseen hänelle siksi, että hän on itse asuttamistyöryhmälle antamassaan suostumuksessa todennut, ettei halua muuttaa taloon, jossa asuu ennestään romaneja. Järvenpään Mestariasunnot Oy tekee yhteistyötä paikallisten romanien kanssa, joiden valitsemana yhteyshenkilönä toimii tällä hetkellä B, joka on asuttamistyöryhmässä romanien edustajana. Suuressa asunnonhakijoiden määrässä on myös muita enemmän asuntoa tarvitsevia. Järvenpään hallintokeskus on 28.8.2009 antamassaan päätöksessä todennut, ettei Järvenpään Mestariasunnot Oy:n toiminnassa ole todettavissa mitään sellaista, joka olisi A:n asuntohakemuksen osalta ollut asiatonta tai syrjivää.

Vähemmistövaltuutettu toteaa 8.10.2009 antamassaan lausunnossa, että perustuslain 6 §:n mukaan ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä, ja perustuslain 9 §:n mukaan

Suomen kansalaisella ja maassa laillisesti oleskelevalla ulkomaalaisella on vapaus liikkua maassa ja valita asuinpaikkansa. Romanikulttuuriin kuuluvat tavat tai muiden romanien vaatimukset eivät voi syrjäyttää perustuslain sekä yhdenvertaisuutta ja asumista koskevien lakien kansalaisille yksilöinä turvaamia oikeuksia. Ympäristöministeriö ja Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus ovat todenneet 25.4.2008 päivätyssä ohjeessaan, että asukasvalinnan tekeminen romaniyhteisön antaman muuttoluvan ja väistämismääräyksen perusteella on ristiriidassa perustuslain ja asukasvalintaa koskevan lainsäädännön kanssa. Näin ollen se, että asukasvalitsija kysyy muuttoluvan romaniyhteisöstä, kuten romanivanhimmalta tai kunnan romaniyhdyshenkilöltä tai ottaa romaniyhteisön esittämän kiellon huomioon asukasvalinnassa, ei ole hyväksyttävä menettely.

Romaniasiaan neuvottelukunta on 13.12.2007 antamassaan lausunnossa todennut, että romanikulttuurin kaikkien piirteiden tulee olla sopusoinnussa suomalaisen lainsäädännön ja yleisen oikeustajun kanssa, eikä muunlaisia tapoja voida hyväksyä kulttuuriin vedoten. Romanitaustaisella asunnonhakijalla on oikeus valita asuinpaikkansa ja saada yhdenvertainen kohtelu muiden asunnonhakijoiden kanssa hakiessaan vuokra-asuntoa.

Vähemmistövaltuutettu katsoo, että epävirallisten yhdyshenkilöiden käyttö yksittäisen asunnonhakijana olevan romanin asiassa rikkoo kuitenkin romanihakijoiden yhdenvertaisuutta suhteessa muihin hakijoihin. Muihin etnisiin ryhmiin tai valtaväestöön kuuluvien asunnonhakijoiden osalta ei selvitetä naapureiden tai hänen etnisen ryhmänsä suostumusta asumiseen. Romanihakijoita kohdellaan tämän erityisen menettelyn vuoksi yhdenvertaisuuslain 6 §:n 2 momentin 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla heidän etnisestä taustastaan johtuen epäsuotuisammin kuin jotakuta muuta kohdeltaisiin vertailukelpoisessa tilanteessa. Järvenpään Mestariasunnot Oy:n käytäntö vaatia romanitaustaisilta henkilöiltä suostumusta asuttamistyöryhmältä, jossa on romanien edustaja, on vähemmistövaltuutetun näkemyksen mukaan välitöntä syrjintää, jossa hakija asetetaan eri asemaan muihin hakijoihin verrattuna etnisen taustansa vuoksi.

Yksittäisellä romanilla tulee vähemmistövaltuutetun näkemyksen mukaan olla yhdenvertainen oikeus valita asuinpaikkansa ja hakea asuntoa ilman, että kolmansilta henkilöiltä pyydetään

suostumusta asiassa tai että kolmannet osapuolet ovat osallisina päätöksenteossa. Romaneilla on oltava oikeus hakea asuntoa ilman, että muut heidän etniseen ryhmäänsä kuuluvat tai muut yksityishenkilöt saavat tietoa asiasta. Asuntohakemuksen yhteydessä tulee usein esiin muun muassa terveydentilaan liittyviä tai muita vastaavia salassa pidettäviä tietoja. Tämän tyyppisten tietojen käsittelyssä tulee noudattaa salassapitoa koskevia säännöksiä ja yhdenvertaisuutta myös tältä osin.

Vaikka Järvenpään romaniasioiden yhdyshenkilö on paikallisten romanien valitsema, se ei oikeuta yksittäisen romanihakijan epäsuotuisampaa kohtelua sillä perusteella, että muut romanit vastustavat hänen muuttoaan tiettyyn kuntaan tai taloyhtiöön. Valtaväestöön kuuluvien osalta ei tiedustella lähiympäristössä asuvien suostumusta hakijan muuttoon. Vähemmistövaltuutettu katsoo, että Mestariasunnot Oy:n noudattama edellä kuvattu käytäntö rikkoo lainsäädäntöön perustuvaa yhdenvertaisen kohtelun vaatimusta. Yhdenvertaisuussäännösten lisäksi valtuutettu viittaa perustuslain 9 §:n liikkumisvapaussäännökseen, jonka mukaan jokaisella Suomen kansalaisella on vapaus liikkua maassa ja oikeus valita asuinpaikkansa, sekä perustuslain 19 §:n 4 momenttiin, jonka mukaan julkisen vallan tehtävänä on edistää jokaisen oikeutta asuntoon ja tukea asumisen omatoimista järjestämistä.

Valtion asuntorahaston (ARA) arava- ja korkotukivuokra-asuntoja koskevan asukasvalintaoppaan sekä aravarajoituslain asukkaaksi valitsemista koskevien perusteiden tarkoituksena on ohjata asukasvalintaa siten, että asunnot ohjautuvat suurimmassa tarpeessa oleville asunnontarvitsijoille. Valinnan perusteina ovat hakijaruokakunnan asunnon tarve, varallisuus ja tulot. Etusijalle on lain mukaan asetettava asunnottomat ja muut kiireellisimmässä asunnontarpeessa olevat, vähävaraisimmat ja pienituloisimmat hakijaruokakunnat. Oppaan mukaan kaikkein kiireellisimmässä asunnontarpeessa on hakija, joka on asunnoton. Sellaiseksi katsotaan muun muassa perhe, jonka perheenjäsenet joko asuvat erillään tai tilapäisesti esimerkiksi sukulaisten tai tuttavien luona tai muussa tilapäismajoituksessa. Asukasvalinnat on tehtävä ilman syrjintää.

A asuu tällä hetkellä aikuisen tyttärensä kanssa Mestariasuntojen asunnossa 2h+k. E ei kuitenkaan asu samassa osoitteessa, vaan pariskunta joutuu asumaan erillään. A:n mukaan E:llä ei ole vakituista asuntoa.

A kokee tulleen syrjityksi, ja toivoo syrjintälautakunnan kieltävän romaniyhdyshenkilöiden käytön yksittäisten romanien asuntoasioissa.

Järvenpään Mestariasunnot Oy:n vastaus

Järvenpään Mestariasunnot Oy:n asukasvalinnassa sovellettavien asukasvalintaperusteiden mukaan ensisijaisesti asetetaan eniten asunnon tarpeessa olevat asunnonhakijat. Mestariasunnot OY on mukana asukasvalintatyöryhmässä, jossa edustettuna on myös Järvenpään kaupungin asuntotoimi, -sosiaalitoimi, VVO ja romanien yhdyshenkilö. Asukasvalintaryhmän tarkoituksena on asuttaa erityisryhmiä ja jakaa näin vastuuta useammalle asuinkiinteistönomistajalle sekä vähentää asunnottomuutta.

Asukasvalinnassa Järvenpään Mestariasunnot Oy noudattaa Valtion asuntorahaston 25.4.2008 päivitetyn asukasvalintaoppaan ohjeita. Lähes kaikissa mestariasuntojen "pihapiireissä" asuu tällä hetkellä romaniperhe.

A on asunut Järvenpään Mestariasuntojen asunnoissa 1.12.2007 lähtien. Vuonna 2005 hänet siirrettiin toiveensa mukaisesti pienempään/halvempaan samassa taloyhtiössä sijaitsevaan

kaksioon yhdessä tyttärensä kanssa. Elokuussa 2008 A ja samassa taloyhtiössä vierailevan romanimiehen välit kiristyivät niin, että A vaati päästä pois talosta. Hänelle tarjottiin uusi asunto, jonne muutti myös hänen miehensä ja tyttärensä. E joutui kuitenkin muuttamaan toukokuussa 2009 pois perheen yhteisestä kodista.

E:n ja A:n hakemus oli jätetty 19.5.2009, ja he olivat ilmoittaneet, etteivät halua taloon, jossa on ennestään romanasukkaita. Heille tarjottiin 25.8.2009 asuntoa kohteesta, jossa ei asu ennestään romaneja. He ilmoittivat, etteivät voi ottaa asuntoa vastaan huoneiston kunnan sekä naapuritalossa asuvan romanin vuoksi. Naapuritalo ei ole Mestariasuntojen kiinteistö. A ilmoitti, ettei voisi ottaa asuntoa vastaan naapuritalossa asuvan romanin vuoksi, vaikka se olisikin heidän mielestään kunnossa.

Marraskuun alussa 2009 pariskunta A:lle tarjottiin asuntoa, jonka pihapiirissä ei asu muita romaneja. Tämän asunnon E ja A hyväksyivät, ja he muuttivat kohteeseen remontin valmistuttua 20.11.2009.

Järvenpään Mestariasunnot Oy ei katso rikkoneensa yhdenvertaisuuslain 6 §:n syrjintäkieltoa, koska on selvittänyt useita asumisvaihtoehtoja hakijoille. Ennen asuttamista on myös selvitetty, asuuko pihapiirissä muita romaneja, hakijoiden asettaman ennakkoehdon mukaisesti. Mestariasunnoilla on noin tuhat aktiivista asunnon hakijaa ja usean tilanne on huonompi kuin A:lla. Kuukaudessa asuntoja vapautuu ainoastaan alle kolmekymmentä.

Romaniyhdyshenkilön käyttö on ollut juuri osa tätä selvitystyötä, joka on liittynyt hakijoiden omiin toivomuksiin. Siitä on sovittu yhdessä romanien kanssa. Koska tämä käytäntö on nyt kyseenalaistettu, on Järvenpään kaupungin asuttamisen työryhmä päättänyt järjestää uudestaan romanien asuntoasiaa koskevan tilaisuuden, jossa mietitään yhdessä uudet toimintatavat romanien asuntokysymyksessä.

Järvenpään kaupungin vastaus

Järvenpään kaupungin asuttamistyöryhmän toimenkuvaan kuuluu etsiä asuntoja ja osoittaa asunto niille asuntovaikeuksissa oleville, jotka saattaisivat jäädä niin sanotuiksi ikuisiksi asunnonhakijoiksi hakijatalouskunnan ongelmallisesta asumishistoriasta tai muusta erityispiirteestä johtuen. Kaikilta, joiden katsotaan olevan tällaisen asunnottomuusuhan alla, pyydetään kirjallinen suostumus heidän asiansa käsittelemiseksi Asuttamistyöryhmässä. Näin on toimittu myös romanihakijatalouskuntien osalta, koska maassamme vallitsevien asenteiden sekä omaan kulttuuriinsa kuuluvien piirteiden vuoksi heillä on suuri mahdollisuus jäädä pitkiksi ajoiksi asunnonhakujonoon.

Asuttamistyöryhmään nimettiin vuonna 2007 Järvenpäässä pidetyn romanien asumista koskevan palaverin seurauksena romaniasiaain yhdyshenkilö. Järvenpäässä oli ennen palaveria ollut erityisen paljon ongelmia romaniväestön asumisessa. Tarkoituksena oli, että yhdyshenkilö antaisi asuttamistyöryhmälle sellaista tietoa, joka edistäisi asuntoa hakevan romanitalouden asunnonsaantia ja ehkäisisi jo ennakolta romanien keskinäisiä kahinoita (väistämisvelvollisuudet yms.). Vuokranantajilla tai kaupungilla ei ole tarkkaa tietoa missä kaikissa taloissa romaneja asuu, koska tällaiset henkilörekisterit eivät ole sallittuja. Asiat tulevat ilmi sitä mukaa kun romanitalouskunnalle osoitetaan asunto eikä se kelpaa, kun naapuritalossa asuu toinen romani. Romanit itse tietävät tarkoin sijaintinsa.

Kaiken kaikkiaan romaniasiaain yhdyshenkilön toiminnan tarkoitus on romanien kannalta ollut positiivinen, mutta jos syrjintälautakunta edellyttää, niin kaupunki on valmis muuttamaan voimassa

olevaa käytäntöään asuttamistyöryhmän osalta siten, että erityisryhmien tarpeita ja toiveita ei jatkossa etukäteen käsitellä työryhmässä. Tarvittaessa myös asuttamistyöryhmän kokoonpanoa voidaan tarkistaa syrjäntälautakunnan esitysten mukaiseksi.

Hakijan vastaselitys

Vähemmistövaltuutettu uusii hakemuksessaan esittämänsä ja esittää vastaselityksessään ensiksi, että menettelyn muuttaminen ei poista aiemman menettelytavan moitittavuutta. Järvenpään kaupungin ja Järvenpään Mestariasunnot Oy:n valmius muuttaa romaniyhdyshenkilön käyttöä koskevaa menettelyä asukasvalintoja tehtäessä ei poista sitä, että menettelytapaa noudatettaessa romanihakijoita on kohdeltu epäsuotuisammin kuin muita hakijoita. Pääväestöön tai muihin ryhmiin kuuluvilta asunnonhakijoilta ei ole pyydetty kirjallista lupaa siihen, että hakijan etniseen ryhmään kuuluva epävirallinen edustaja saisi olla mukana asuttamistyöryhmän kokouksessa eikä muiden hakijoiden asuntohakemuksia koskevissa kokouksissa ole ollut läsnä heidän etnisten ryhmiensä epävirallisia edustajia.

Vähemmistövaltuutettu pitää menettelytapaa sinällään syrjivänä lopputuloksesta riippumatta. A asetettiin epäyhdenvertaiseen asemaan etnisen alkuperänsä perusteella, kun häneltä pyydettiin kirjallista lupaa romaniyhdyshenkilön läsnäoloon asukasvalintaa koskevassa kokouksessa ja kun tällainen kokous pidettiin. Vuokra-asunnon tarjoaminen tai tarjoamatta jättäminen ei ole tässä yhteydessä ratkaiseva tekijä vaan se, että A joutui erilaisen menettelyn kohteeksi etnisen alkuperänsä vuoksi. Lisäksi A on joutunut eriarvoiseen asemaan myös suhteessa asuntohakemuksen yhteydessä tulevien arkaluontoisten tietojen salassapitioon.

Vähemmistövaltuutettu kiinnittää huomiota siihen, että myös monilla muilla paikkakunnilla Suomessa noudatetaan käytäntöjä, jotka johtavat siihen, että romanitaustaiselle asunnonhakijalle todetaan, että asuntoa ei tarjota paikkakunnan muiden romanien vastustuksen vuoksi. Tällaisten syrjintäväitteiden toistuvuuden vuoksi vähemmistövaltuutettu pitää syrjäntälautakunnan ratkaisua menettelytavan syrjivyydestä erittäin tärkeänä.

Vähemmistövaltuutettu katsoo, että Järvenpään kaupunki ja Järvenpään Mestariasunnot Oy eivät ole esittäneet sellaisia syitä tai perusteita, jotka osoittaisivat, että syrjintää ei ole tapahtunut.

Järvenpään kaupungin päätös

Järvenpään kaupunki järjesti 13.1.2010 laajapohjaisen keskustelutilaisuuden romanien asuntokysymykseen liittyen. Tilaisuuden seurauksena päädyttiin siihen, että romanit asunnon hakijoina ovat yhdenvertaisessa asemassa kenen tahansa asuntoa hakevan kanssa. Luokittelua erityisryhmään romanien osalta ei enää tehdä eikä näin ollen heidän asunnon hakuaan käsitellä asuttamistyöryhmässä kuin jostain aivan erityisestä syystä. Tilaisuuden seurauksena todettiin myös, että romaniasiain yhdyshenkilö asuttamistyöryhmässä vaarantaa kaikkien muiden asunnonhakijoiden yhdenvertaisen kohtelun. Näin ollen kaupungin ja vuokranantajien edustajat esittivät kaupunginjohtajalle, että romaniasiain yhdyshenkilö poistetaan asuttamistyöryhmästä. Näillä perusteilla Järvenpään kaupunginjohtaja päätti 1.2.2010, että romaniasiain yhdyshenkilö ei enää kuulu asuttamistyöryhmään.

Vähemmistövaltuutetun vastaus

Vähemmistövaltuutettu pitää Järvenpään kaupungin päätöstä luopua romaniyhdyshenkilön käytöstä vuokra-asuntojen asukasvalinnassa myönteisenä. Vähemmistövaltuutettu pyytää kuitenkin vastaavanlaisen menettelyn ja eri paikkakunnilta tulevien toistuvien yhteydenottojen vuoksi syrjintälautakuntaa tutkimaan Järvenpään vuokra-asuntojen asukasvalinnassa noudatetun menettelyn lainmukaisuuden siten kuin VVT:n hakemuksessa ja vastaselityksessä on esitetty.

Vähemmistövaltuutettu luopuu vaatimuksestaan asettaa uhkasakko kieltopäätöksen tehosteeksi.

Vastauksen sisältö huomioon ottaen syrjintälautakunta ei katsonut tarpeelliseksi pyytää asian osapuolten näkemyksiä siitä.

Esittelijän esitys

Syrjintälautakunta kieltää Järvenpään kaupunkia ja Järvenpään Mestariasunnot Oy:tä jatkamasta tai uusimasta A:han tai muuhun romaniväestöön kohdistuvaa yhdenvertaisuuslain 6 §:n vastaista menettelyä asukasvalinnassa.

Perustelut

Yhdenvertaisuuslain (21/2004) 6 §:n 1 momentin mukaan ketään ei saa syrjiä iän, etnisen tai kansallisen alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen tai muun syyn perusteella.

Välittömällä syrjinnällä tarkoitetaan sitä, että jotakuta kohdellaan epäsuotuisammin kuin jotakuta muuta kohdellaan, on kohdeltu tai kohdeltaisiin vertailukelpoisessa tilanteessa.

Välillisenä syrjintänä pidetään sitä, että näennäisesti puolueeton säännös, peruste tai käytäntö saattaa jonkun erityisen epäedulliseen asemaan muihin vertailun kohteena oleviin nähden, paitsi jos säännöksellä, perusteella tai käytännöllä on hyväksyttävä tavoite ja tavoitteen saavuttamiseksi käytetyt keinot ovat asianmukaisia ja tarpeellisia.

Yhdenvertaisuuslain tulkinta on sidottu sillä toimeenpantaviin Euroopan yhteisön direktiiveihin niin, että lain säännöksiä on tulkittava direktiiveissä tarkoitettulla tavalla, vaikka säännösten sanamuodot eivät kansallisen oikeusjärjestyksen muotoon kirjoitettuna kaikin osin täysin vastaisikaan direktiivien sanamuotoja. Lain säännösten tulkinnat seuraavat EY:n tuomioistuimen mainittujen direktiivien säännöksistä antamia tulkintaratkaisuja (HE 44/2003 vp, s.32).

Syrjinnän edellytysten täyttymiseksi ei välttämättä tarvita nimenomaista yksilöintiä eli syrjinnän kohdentamista johonkin tiettyyn henkilöön (EYT ennakkoratkaisu direktiivin 2000/43/EY soveltamisesta, *Centrum voor gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding v. Firma Feryn NV*, C-54/07, 10.6.2008, kpl 41, 3 kohta).

Hallintolain (434/2003) 6 §:n 1 momentin mukaan viranomaisten on kohdeltava hallinnossa asioivia tasapuolisesti sekä käytettävä toimivaltaansa yksinomaan lain mukaan hyväksyttäviin tarkoituksiin.

Perustuslain (731/1999) 6 §:n 2 momentin mukaan ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella.

Perustuslain 22 §:n mukaan julkisella vallalla on velvollisuus turvata perus- ja ihmisoikeuksien toteutuminen.

Syrjinnän käsitettä tulkittaessa on otettava huomioon paitsi yhdenvertaisuuslaki myös perustuslaki ja kansainväliset ihmisoikeussopimukset sekä Euroopan unionin oikeusnormisto.

Koska hakija on esittänyt selvitystä, jonka perusteella voidaan olettaa yhdenvertaisuuslain 6 §:n syrjäntäkieltoa rikotun, on vastaajan yhdenvertaisuuslain 17 §:n mukaan osoitettava, että kieltoa ei ole rikottu.

Syrjintälautakunta pitää selvitettyinä, että Järvenpään kaupunki ja Järvenpään Mestariasunnot Oy ovat asukasvalinnassa noudattaneet menettelyä, jossa paikallisen romaniyhdyshenkilön välityksellä on selvitetty, hyväksyykö paikallinen romaniyhdyshenkilö asunnonhakijaksi ilmoittautuneen muuttamisen paikkakunnalle ja voidaanko hänelle tarjota tietty asunto. Tässä menettelyssä on syrjäytetty romanihakijoiden osalta heille perustuslain 9 §:ssä turvattu oikeus valita asuinpaikkansa, ja nyt käsillä olevassa tapauksessa myös voimassa olevat asukasvalintaa koskevat säännökset ja ohjeet. Menettely ei myöskään ole hallintolain 6 §:n 1 momentin mukaista, sillä siinä edellytetään viranomaisten kohtelevan hallinnossa asioivia tasapuolisesti sekä käyttävän toimivaltaansa yksinomaan lain mukaan hyväksyttäviin tarkoituksiin.

Sillä seikalla, että menettelyn kohteena olleet romanit ovat mahdollisesti antaneet sille suostumuksensa, ei ole asian ratkaisemisen kannalta merkitystä, sillä julkinen etu edellyttää, ettei yksilö voi pätevästi antaa suostumustaan etniseen taustaan perustuvalle syrjivälle menettelylle asumisen järjestämisessä, joka nauttii erityistä perus- ja ihmisoikeussuojaa. Myös Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on todennut romanilasten koulunkäynnin järjestämistä arvioidessaan, ettei yksilön luopumista oikeudesta olla joutumatta rotusyrjinnän kohteeksi voida hyväksyä, koska se olisi vastoin tärkeää julkista etua (EIT Suuri jaosto, 13.11.2007, asia no. 57325/00, *D.H. ym. V. Tshekin tasavalta*, kpl. 204).

Syrjintälautakunta katsoo Järvenpään kaupungin ja Järvenpään Mestariasunnot Oy:n menetelleen siten, että asuntoa hakeneet romanit, mukaan lukien A on asetettu epäsuotuisampaan asemaan kuin muut vastaavassa vertailukelpoisessa tilanteessa olleet asunnonhakijat, ja siten syrjineen heitä yhdenvertaisuuslain 6 §:n vastaisesti heidän etnisen alkuperänsä perusteella.

Syrjintälautakunnan päätös

Syrjintälautakunta hyväksyi esittelijän esityksen perusteluineen.

Lainkohdat

Yhdenvertaisuuslaki 2 §:n 2 momentin 2 ja 4 kohta, 6 §:n 2 momentin 1 kohta, 13 §, 15 §, 17 §

Vähemmistövaltuutetusta ja syrjintälautakunnasta annettu laki 7 i §

Hallinolaki 6 § 1 momentti

Perustuslaki 6 §, 9 §, 22 §

Euroopan ihmisoikeussopimus 14 artikla

Muutoksenhaku

Muutoksenhakuohjaus liitteenä.